

domovini. Iz samega peska se dvigajo palače, velike in krasne, da jih je dobiti malokje takih. Seveda bodo tudi poskrbeli za zadostno vodo. Tedaj se bo pa izpremenil celo pesek v najlepše zelenje in cvetje.

(Dalje prihodnjic.)

Moja rojstna vas in požar.

(Zapisal Anton Antonov.)

Se en znamenit dogodek iz svojih detinskih dni naj vam povem, ki je bil zelo usoden za našo vas.*

Na zemljevidu se deli naša dežela na tri dele: Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko, kar je vam že gotovo znano. Niste pa še do danes vedeli, da je meni tekla zibelka na mehki dolenjski zemlji, kjer stoji moja rojstna vas Mali trg ter šteje sedaj devetintrideset hiš. Koliko jih je imela v mojih srajčastih letih, torej pred usodnim požarom, vam res ne vem povedati.

Če se hodi počasi, se porabi od Ljubljane do naše lepe doline najmanj dva dni; če se pa malo požuriš, pa jo primahaš nekoliko preje.

Nekoliko vzvišen je oni svet, s katerega se ti razprostre široka in dokaj dolga dolina; kjer te pozdravi najprvo rdeča streha visokega, a ne prav velikega zvonika naše župne cerkve.

Ako greš dalje ter prideš že na parobke dolininega okrilja, se ti zasveti cela župna cerkev v vsej svoji veličini in belini. Potem se zazibljejo široke poljane rodovitnega polja, ki ga sicer ne namaka nobena reka, ne potok in noben studenec. Vendar pa mora preteči precej tednov v vročem poletju, da jame veneti rastlinje.

Med temi krasnimi njivami te pelje bela, ne preveč široka cesta v vas Središče, kjer se odcepi najmanj šest ozkih cestic.

In ena izmed njih, če si jo prav izbral, te vede v mojo rojstno vas Mali trg. Izprva moraš korakati med pašniki, a ne dolgo. Kmalu te začudeno premeri prva vaška kočica od nog do glave, kakor bi hotela reči: „Kaj pa ti, tujec, tukaj?“ In troje kodrastih otroških glav se skriva za vogalom.

Še tri hiše te prebulijo, in moja rojstna hiša se ti nasmeje prijazno in vablivo, ker si ji najbrže všeč.

Nič se ne boj! Kar vstopi ter si jo oglej natančno, da mi ne boš mogel z ničemer oporekati, kar sem že povedal o nji.

Vem, da se ne zadovoljiš samo s tem kratkim ogledom. Zato pa kar pogumno naprej! Vidiš najprvo hišo in troje skoraj novih gospodarskih poslopij. Tej hiši smo rekli pri Kobalovih, a njeni prebivalci so se pisali za Mikleče.

* Prim. sestavke „Iz mojih detinskih dni“ l. 1911.

Na levi strani nekoliko naprej je domovanje mojega strica Jožeta, ki pa ni nikdar prišel k nam. Kadar je srečal mene, me je vselej po-božal ter šel molče dalje po svojih opravkih.

Nič posebnega ne zapaziš naprej po vasi. Na desni in levi strani so hiše; nekatere bele, nekatere očrnele, te zidane, one lesene. Pri nekaterih vidiš vodnjake, pri drugih pa ne opaziš ničesar. Te zadnje so lastnina revnih ljudij, ki nimajo nikakega, ali prav malo polja. Za zimo imajo zaslužek, ki ga prislužijo pri bogatejših in premožnejših kmetih.

Na sredi vasi se razteza vaško „jezero“, velika in nikoli bistra luža, kjer napajajo živino ter perejo korenje, repo in take reči. Ta pozimi zamrzne, in otročad se drsa po nji.

Taka, vidiš, dragi prijatelj, je bila naša vas tisto leto, ko sem jaz izpolnil peto leto ter sem korajžno korakal v šestega.

Ker je bila takrat zelo gorka pomlad in je nebo redno namakalo zemljo, je bujno in urno rastla vsa pisana livada.

Žita so že ocvetela, s sadnega drevja so že padali zeleni paberki. Pomlad se je poslovila, in poletje je zažehnelo po celi naši dolini. Vročina se je večala od dne do dne, da je polje zardevalo, po senožitih pa so hitele zoreti trava in cvetice.

Prvi dnevi meseca junija so komaj minuli, že je jela peti kosa svojo mrtvaško pesem po lehah, logih in lazih.

Pričela se je vsesplošna košnja. Dnevi so bili kakor nalašč. Jasni in vroči so bili, in trava se je rezala ter venomer prodirala in redovi za redovi so se vrstili po senožitih za marljivimi kosci. Proti mraku je pa že dehtelo seno na ograbkih.

Ob takih dnevih popoldne ni ostalo drugega v naši vasi, kakor naša otročja vojska, dedi in babice. Živina po hlevih se je radovedno ozirala, ker je niso krmili pravi ljudje, gospodarji ali pa drugi posli.

Pri nas je imel Francek nalogo opravljati živino, popoldne ob štirih pa mu je bilo naročeno priti z vozom po seno. Moško se je držal, ko je pokladal krmo živini. Čutil se je gospodarja v hiši. Zato nam je ukazoval, kakor atej. Pepček ga je prav spoštljivo gledal ter mu izpolnil vsak migljaj, ker si je mislil, da pride on že po enem letu na Franckovo mesto. Ali Slavka in jaz nisva bila prav nič kaj zadovoljna z njegovim poveljstvom, kakor sploh z nobenim ne. Pa ateju in mami se nisva upirala dosti. Nekaj solz in kak vzdih, prav od trmastega srca, je bilo vse upiranje. Ali Francku sva nagajala, kolikor sva mu mogla.

Ko je nama prepovedal hoditi v hlev okoli živine, sva šla midva nalašč tja, in jaz sem hotel dati nekaj krme marogastemu junčku. Ker pa nisem gledal pod nože, ko sem se mu bližal s krmo, sem se spodtaknil ter sem se zvrnil, kakor sem bil dolg in širok, pod marogca. Ta se je pa tudi prestrašil. Hotel je zbežati iz hleva, a je bil privezan. Zato pa me je tembolj bil in teptal s svojimi nogami. Jaz sem se sicer valjal pod njim ter se hotel rešiti izpod njega, pa se nikakor nisem mogel. Slavka se je nekaj časa smejala na hlevnem pragu, a je kmalu

izpremenila smeh v jok. Zbežala je ter zdirljala v hišo pravit mojo nesrečo bratoma, ki sta se ravno gostila s kisló repo in kuhanim krompirjem.

Še preden pa sta prišla na lice nesrečnega mesta, sem se bil jaz že srečno izmotovilil izpod junčka. Jokal sem še, a Pepček se mi je smejal, ker sem bil tudi marogast po obrazu in povsod drugod kakor junček; in Francek me je povrhu vseh junčkovih brc še dokaj občutno našeškal.

A kmalu nato sem se utešil, Francek pa je napregel vole v voz. Ko so se zavrtila vozna kolesa, sva se spustila s Slavko v grozen jok. Tako strašansko zares še ob babičini smrti nisem jokal. Toda vola se nista zmenila za najino žalostno godbo, Francek se je jezil, Pepček pa se smejal po svoji stari navadi. Ona sta se odpeljala, midva sva pa ostala doma.

Pozabivši to neprijetnost jo mahneva s Slavko po vasi med druge otroke. Nisva jih našla dosti na vasi, in še ti so bili mlajši ali starejši od mene. Zato se nisva dolgo mudila med njimi. Takoj, ko se je vnela med nekoliko starejšimi otroki huda bitka, sva zapustila bojno polje ter se vrnila domov.

Ni pa minilo pol ure, pa so že letali po vasi mladi in stari ter kričali: „Gori! Gori!“

Tudi jaz in Slavka sva zdirljala na vas. Prišedši tja je bila že skoraj polovica vasi v plamenu. Ne vem, kaj me je prisililo, da sem brez Slavke zdirljal domov. Najprvo sem stekel k hlevu ter ga prav skrbno zaprl. Potem sem šel k svinjaku, kjer sem našel vse prav lepo zaprto. Nazaj grede sem pogledal še enkrat v hlev, če je vsa živina razen volov v njem. Ko sem se prepričal, da je vse v redu, sem šel v hišo, kjer sem zaprl vsa okna in nazadnje tudi vežna vrata.

S ponosnim srcem sem nato korakal v vas, kakor bi bil učinil kdovekako pametno. V resnici pa bi bil moral izpustiti živino iz hleva, iz hiše pa znesti na prosto, kar se da znesti.

Med tem časom, ko sem se jaz mudil doma, je prišlo že dokaj ljudi iz bližnjih senožeti, da so omejili ogenj vsaj toliko, da je ostalo še pet hiš od njea nedotaknjenih.

Med temi srečnimi hišami je bila tudi naša.

A če bi se je bil polastil ogenj, bi ne bili rešili prav nobene živine. Kdo bi bil mislil, da je še vsa v hlevu, ko se je pa že vsa druga brezskrbno pasla po njivah vsevprek.

Atej me je seveda za mojo neumnost pokregal ter me poučil, kaj mi je storiti ob požaru.

Nad deset hiš in vsa pripadajoča gospodarska poslopja je vpepelil tisti grozni ogenj. Kdo je zažgal, ali kako se je užgalo pri Pastirjevih, ni izvedel nihče. Še sedaj nimajo hudobneža-požigalca.

Pri tem požaru bi bil pa tudi jaz skoraj do smrti nesrečen.

Ko sem se pomešal med mnogoštevilne gasilce, sem prišel po naključju k vodnjaku, ki je bil navadno pokrit z leseno streho. A danes so ga razkrili. Radoveden in vesel obenem sem mu hotel pogledati na dno.

Ko sem se torej nagnil nad vodnjakom, se mi je pa zvrtilo v glavi, in zvrnil bi se bil vanj, da me ni k sreči zagrabila za ramena očetova roka. Jaz nisem mislil nič drugega več, kakor to, kako me bo atej nabunkal. Toda nič tega.

Le: „Fant“! je vzkliknil, me odnesel domov ter nič več izpregovoril o tem.

Prihodnji dan je bil ravnotako vroč, a nihče iz vasi ni šel v senošet. Pogasiti se mora tudi tleči ogenj ter pomagati nesrečnim pogorcem. Saj ni ostalo niti toliko strehe, da bi mogli spati pod njo.

Polivali so torej pogorišča celo tisto noč in cel prihodnji dan.

Vodnjake so bili že vse izpraznili, in luže je bilo tudi že zelo malo. To slednje me je tako zaskrbelo, da nisem mislil več na nesrečo, ki je zadela našo vas, ampak sem vprašal ateja: „Kdaj pa pride spet kaj vode v lužo? Vse žabe bodo poginile, in nič več ne bodo tako lepo regljale!“

„Kakoršen mož, take besede“, je rekel naš atej ter odšel na pogorišče.

Pri nas je bilo potem kaj živahno. Dve družini smo vzeli pod streho. Zato sem se pa tudi držal rad doma ter se igral s tujimi otroki. Saj nas je bilo vseh skupaj štirinajst. Spali smo kakor ciganje po šotorih, a smo se prav radi imeli.

Ker sta nam bili družini prav hvaležni, zato so mene matere kar na rokah nosile. Seveda sem bil vsled tega neznansko ponosen, a dostikrat tudi siten.

Naš Tonček.

Pa naš Tonček me vprašuje
me vprašuje dan na dan,
kdaj pač zopet majnik pride
in naseje rož na plan.

Ne vprašuj me, Tonček mali,
kdaj spet pride topli maj,
kdaj nam zopet v cvet odene
gore, polje, trato, gaj.

Kaj je tebi treba maja,
saj ti v srcu sije še;
kaj je tebi treba cvetja,
saj ti v srcu klije še.

V srcu sije maj mladosti,
v srcu ti cvete pomlad,
vanje ti nasiplje cvetja,
cvetja zlatih mladih nad.

Bogumil Gorenjko.

